

Forns de les Valls de Foix

Torrelles de Foix

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Camí de can Rossell de les Bassegues a les Valls de Foix, a 670 m
Emplaçament A uns 500 m al nord-oest de les Valls de Foix
Alçada: 445

Coordenades:

Latitud: 41.41834
Longitud: 1.5664
UTM Est (X): 380196
UTM Nord (Y): 4586190

Classificació

Número de fitxa 08288 - 67
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Observacions protecció: Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya
Número inventari Si. CCAA-7484
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08288A04400005
Autoria de la fitxa Ainhoa Pancorbo Picó
Data de registre de la fitxa: dt., 04/12/2018 - 01:00

Descripció

Forns de ceràmica l'existència dels quals es coneix des dels anys 50 a partir d'uns treballs agrícoles que van posar al descobert part d'una de les estructures. No va ser fins l'any 1984 que se'n va dur un estudi més aprofundit, arran de l'excavació d'urgència efectuada amb motiu del moviment de terres que es realitzaven a l'indret.

Concretament són ben visibles les restes d'una estructura de la qual es conserva la cambra del foc amb part de la graella, el "laboratorium" i el "praefurnium" (el pou i passadís d'entrada).

La cambra de foc està excavada al terreny natural. És de sòl pla i té una alçada de 80 cm entre aquest i la part inferior de la graella. Conforma una estructura de planta el·líptica (3,80 m i 3,20 m) amb les parets lleugerament còncaves i amb una sèrie consecutiva de 17 sortints que penetren a la cambra amb diferents longituds (de 18 a 54 cm). Al centre hi ha un pilar-espigó exempt, aixecat amb tovots i amb sortints iguals als de la paret lateral. Sostindria la graella, feta d'argila cuita i que amb un gruix de 25 cm, carregava un pes considerable que impedia que la graella cedís per la meitat.

Pel que fa a la graella, s'hi observen dues capes en sentit longitudinal, que segons els seus excavadors podrien correspondre a dues fases constructives. A banda i banda de l'espigó central hi ha un encaix en el que possiblement s'aguantava la graella. Aproximadament se'n conserva una tercera part, amb 18 forats circulars que, amb un diàmetre d'uns 6 cm, estan distribuïts irregularment perforant-la per permetre el pas de l'escalfor de la fogaina a la cambra de cocció.

Del "laboratorium" tan sols es conserva l'arrencada del cobriment i només en la part del forn. Té una alçada d'entre 12 i 22 cm, alçada suficient per veure que es tracta d'una volta d'argila.

Conserva íntegre el "praefurnium" i el pou d'entrada. Es tracta d'un pou d'entrada circular d'uns 1,32 metres de diàmetre que dona accés a un passadís cobert amb una volta que comunica amb la cambra de foc, essent aquesta una comunicació doble a causa de l'extrem de l'espigó que divideix la mateixa. Tant el pou com el passadís estan excavats al terreny natural i només la volta que cobreix el passadís està construïda amb argila.

Els materials recuperats són un conjunt homogeni de ceràmiques a torn ibèriques comunes que representarien la producció pròpia del forn: àmfores, contenidors i gerres amb vores zoomorfes, de meitat del segle VI aC o IV aC, i vores amb llavis més evolucionats, des de l'ibèric antic fins el segle II aC. Es tracta sempre de ceràmiques de cocció oxidant, homogènies, ben cuites i de tons ataronjats.

En definitiva, l'excavació va permetre constatar l'existència d'un forn de planta oval amb una superestructura de cúpula d'argila, propi dels forns ibèrics, que estaria en funcionament a l'entorn dels segles IV aC i III aC, amb una producció de ceràmica comuna ibèrica oxidant de caràcter industrial.

Observacions:

Coneguts també amb el nom dels "Casalots de Foix", per accedir-hi cal agafar la carretera BP-2121 de Vilafranca del Penedès a La Llacuna i entre els quilòmetres 12 i 13 seguir un camí terrer que surt a mà esquerra (cap el nord-est) en direcció al nucli de Can Via. Un cop passat aquest nucli de cases, cal seguir pel camí que va paral·lel al riu Foix, per la seva riba esquerra, cap a la masia de Les Valls. Pocs metres abans d'arribar a la masia, i després d'un trull, el camí travessa el riu cap a la riba dreta i segueix fins arribar a un terreny organitzat en feixes per al conreu vitícol, actualment abandonat i ocupat per la brolla i el pi llentiscle. Poc abans d'arribar al lloc on es troba l'estructura, a mà dreta hi ha una construcció quadrangular que es coneix com els Casalots, nom que també rep tota aquesta zona. Des de l'any 2011, de la mà dels arqueòlegs Ramon Cardona i Josep Pou (CEL-UB) s'hi ha anat duent a terme diverses intervencions arqueològiques que han permès establir l'existència de dos forns, que estan sent estudiats conjuntament amb set forns més localitzats a les Hortes de cal Pons de Pontons i amb dos forns localitzats el 2018 a la Font dels Igols, també a Pontons, però a escassos 3 km de distància. Futurs estudis arqueomètrics permetran conèixer l'àrea de distribució dels productes cuits en aquests forns. Les excavacions de Pontons i Torrelles, juntament amb d'altres dutes a terme a Cubelles, l'Arboç i Banyeres formen part del projecte de recerca "El canvi sociocultural a la Cossetània oriental (Penedès i Garraf) durant la Protohistòria i l'època romano republicana",

desenvolupat per la Universitat de Barcelona i el Centre d'Estudis Lacetans amb subvenció quadriennal de la Generalitat de Catalunya.

Història

Els forns es coneixen des dels anys 50, a partir d'uns treballs agrícoles que van posar al descobert part d'una de les estructures. En aquell moment, el propietari va avisar al senyor Masachs, col·laborador del Museu de Vilafranca, i aquest ho va comunicar al senyor Pere Giró, director de la Secció d'Arqueologia del Museu de Vilafranca. L'estructura presentava senyals d'enrunament per les feines agrícoles que es realitzaven al seu voltant i sobretot per la destrucció causada per algun individu incontrolat que segons les notes d'en Pere Giró, "buscava algun tresor valuós". A més, segons Pere Giró, un dels pagesos de la zona havia localitzat pels voltants un molí giratori que guardava a la masia. El mateix Pere Giró va recollir diversos fragments de ceràmica a torn ibèrica comuna.

L'any 1984, amb motiu de la realització d'unes esplanacions en els terrenys on s'ubicava l'estructura, i davant del perill que es pogués destruir el forn, es va dur a terme una excavació d'urgència sota la direcció dels arqueòlegs Josep Mestres Mercadé i Núria Rafel Fontanals. Els treballs es van centrar en l'excavació del forn. Aquest, quedava encaixat en el marge d'una feixa de conreu, de tal manera que una part de l'estructura restava coberta per una potència de terra d'aproximadament 1 metre.

El 2011 es va dur a terme un estudi de recuperació de les restes per tal d'estudiar els forns terrissers en el seu context històric. Es va desbrossar la zona i es va procedir a tornar a documentar el jaciment contrastant la informació amb la del 1984.

Bibliografia

- ANÒNIM (1989). "Les Valls de Foix". Revista "El Xic Torrellenc". Torrelles de Foix, Associació d'Amics de Foix. 23 d'abril.
- BALIL, A.; RIPOLL, E. "Noticiario. Actividad arqueológica en Cataluña durante los años 1950-1951". Archivo Español de Arqueología. Vol. XXV (1er semestre 1952), 85, p.182.
- CARDONA, Ramon (2012). Memòria de la neteja i dibuix arqueològic de l'estructura fornària de les Valls de Foix i Casalots (Torrelles de Foix) a la comarca de l'Alt Penedès. Hivern de 2011. Arxiu del Servei d'Arqueologia. Inèdita.
- ESTRADA, J. Vías y poblamiento romanos, en el territorio del area metropolitana de Barcelona. Barcelona: Comisión de Urbanismo B65, 1969. p.67.
- MASACHS, J.M. "Notas de arqueología de Cataluña y Baleares; Vilafranca del Penedès". Ampurias. Vol. XXVI- (1964-1965).
- RIBÉ, Genís; CEBRIÀ, Artur; SENABRE, Maria Rosa. (1990). "Carta Arqueològica de l'Alt Penedès". Vilafranca del Penedès.
- VIRELLA, X. "41 visita coneguem el Penedès: Torrelles de Foix". Gran Penedès. 9, p.12.
- <http://invarque.cultura.gencat.cat/Fitxa?index=27&consulta=MCU2KzA4Mjg4...>

